בגון זה טוענין ליורש וללוקח. פירש בקונטרס אפילו למ"ד בב"ב דאין טוענין הכא מודה ולא מצינו שם פלוגתא אלא אמרי' בפרק לא יחפור (ב"ב דף כג.) טוענין ליורש תניינא טוענין ללוקח תניינא וכגון זה דאמר ה"פ אפילו כגון זה דסלקא דעתך דהדין עם הבעלים דמה שלא מיחו מפני ירלת הסיקריקון: **אנן** יהבינן אנן **אכלינן**. והא דאמרינן בפ' מזקת הבתים (ב"ב דף נד:) גבי דורא דרעוותא דבני בתגי דמטמרי הוו ומלכא אמר מאן דייהיב טסקא ליכול ארעא והפסידו הקרקע לגמרי התם היו נשמטים מלפרוע אבל כאן שהבעלים הלכו ולא להשמט דין הוא דכל הנהו שני מאן דייהיב טסקא אכיל וכי הדרי אהדרי ארעא למלא:

למכתב ליה טירפא אבני באגא. לא אבני בתגי דקביל מינהון דמה להן לפרוע מה שהקדים זה אלא אמרוותא קמאי:

רביע בקרקע או רביע במעות. פירוש רביע במעות שנתן יתן לו ואותו רביע בקרקע או במעות יתן לו דהיינו חמישית בקרקע דדמפר' דנכי חומשא זבין ותימה דמאי פריך מברייתא דקתני רביע בקרקע או רביע במעות לשמואל דאמר רביע בקרקע שהוא שליש במעות דנכי רינעא זבין הא איכא לפרושי נמי איפכא דרביע הקרקע יתן לו או בקרקע או במעות דהיינו שליש מעות ואית ספרים דגרסי בדרב ובברייתא רביע בקרקע שהוא רביע במעות וכן ר"ח ומפרש רביע בקרקע שנתן דמיס עליה דהיינו חומשא דעל ארבע חומשים נתן דמיס דנכי חומשא זבין. דכולהו

יהושע לרב פפא א"כ עשית סיקריקון אלא אמר רב הונא בריה דרב יהושע הניח מעותיו על קרן הצבי: זו משנה ראשונה ב"ד של אחריהן אמרו הלוקח מן הסיקריקון נותן לבעלים רביע: אמר רב [7]רביע בקרקע או רביע במעות ושמואל אמר [8]רביע בקרקע שהן שליש במעות במאי קמיפלגי מר סבר נכי רביע זבין ומ"ם נכי חומשא זבין מיתיבי זו משנה ראשונה ב"ד של אחריהן אמרו הלוקח מן הסיקריקון נותן לבעלים על העליונה [9]רצו בקרקע נוטלין רצו במעות נוטלין אימתי בזמן שאין בידן ליקח אבל יש בידן ליקח הן קודמין לכל אדם רבי הושיב ב"ד ונמנו שאם שהתה בפני סיקריקון שנים עשר חודש כל הקודם ליקח זכה אבל נותן לבעלים רביע בקרקע או רביע במעות אמר רב אשי כי תניא ההיא לאחר שבאו מעות לידו [10]אמר רב אנא

עשר חדש דמי לא הדרא למרה ויהיב דמי כדקתני מתניתין[11] שאם יש בידם ליקח הם קודמין לכל אדם: **והאמרת אין כו משום סיקריקון.** ושנים עשר חדש לא הוכרו אלא בו דאילו אנפרות הדרא בלא דמי ולעולם: **הכי קאמר אנפרות אין כו משום סיקריקון.** דאילו מסיקריקון מוקמינן לה ביד לוקח ונותן רביע אבל אנפרות בלא דמי הדרא ולעולם: **וסיקריקון עצמה.** דאמרינן דקיימא ליה ביד לוקח והוא שהתה שנים עשר חדש ביד סיקריקון: **אין אנפרות בכבל.** משמע אין עובד כוכבים אומם קרקע מישראל בבבל באנפרות ואם בא ישראל וערער על חבירו ואומר קרקע זו שלקחת מן העובד כוכבים שלי היתה וגזלה ממני אינו נאמן: **אין דין אנפרות בכבל.** לאפקודיה לעלוקח: **רעילאי.** כך שמו: **עסקא.** שם קרקע: **מבני בתגא.** בני הבקעה. כך היה מנהגם פוסקים שם על כל הבקעה לתת כך וכך לשנה למלך והם מחלקין הבדות ביניהם ונותן כ"א שם לפי חלקו המגיעו ונותנין לאחד והוא נותנו לגבאי המלך ואם הלך אחד מבני הבדות לדרכו גבאי המלך מובא מבני הבקעה כל המס שלם. והבעלים של קרקע זו הלכו לדרכן ובני בתגא שהיה כל המס מוטל עליהם נתנוה לגידול לפרוע המס בשביל הבעלים ולאוכלה: **קדים ויהיב.** למלך טסקא דתלת שנין: **טירפא.** שטר מבית דין לטרוף מקרקעות שלהם מה שנתן שאילו לא בתו הבעלים לטרוף ממנו לא היה מפסיד כלום ומעתה שיאכלוה אחרים יטול המלך מנתו מהם ולא יעלו אלה בהשבון ונמצא זה מפסיד מה שנתן: **אם כן עשית.** הדבר כדין סיקריקון דאמרינן במשנה אחרונה שאינו מפסיד כלום דקתני קנה ונותן לבעלים מאי דאזיל עובד כוכבים גביה או אם יש בידם ליקח יחזירו לו מעותיו והאי נמי לא יפסיד מה שנתן למלך וגבי כולה והכא לאו סיקריקון הוא המלך אין לו עליהם[12] כי אם המס ומפני אותו המוב נמכרה לזה ולא היה לו להקדים וליתן של שלש שנים: **אמר רב רביע בקרקע או רביע במעות.** או יתן לבעלים רביע מעות שנתן לעובד כוכבים או יתן לו קרקע שוה רביע המעות אם לקחה במנה נותן לו רביע מנה או מן הקרקע עצמו שוה רביע מנה דהיינו חמישית שבקרקע אם הבעלים חפצים בקרקע דקסבר רב נכי חומשא זבן מן העובד כוכבים שוה חמש באחרבעה הלכך יהיב ליה רביע מנה או חמישית הקרקע דהיינו רביע מנה שהקרקע הנקנית מסיקריקון במנה שוה חמשת רביעים. ושמואל אמר רביע הקרקע עצמו נותן לו או שלש מנה דסבר שמואל נכי ריבעא זבן שוה ארבע לקח בשלש הלכך שדה זו שלקח במנה שוה ארבע שלשי מנה: **זו משנה ראשונה.** ריש"ל דמתניתין דקתני מקחו בטל: **או רביע במעות.** וקשיא לשמואל: **כי תניא.** רביע במעות לאחר שבאו שלש המעות ליד הבעלים כשמואל קרי להו רביע דהא שלשה שלשי נתן לעובד כוכבים ולזה שלש הרי ארבעה והכי קאמר נותן לבעלים רביעית הקרקע או מעות שיעור שיהו רביע כשתלרף של עובד כוכבים ושל בעלים יהו של בעלים רביע בכולן:

אנא

עין משפט נר מצוה

פו א מיי' פכ"ב מהל' מלוה הלכה ח סמג עשין מח טוש"ע ה"ע סימן ל סעיף נח:

פז ב ג טוש"ע ח"מ סימן לו סעיף ה וסעיף ז:

פח ד ה מיי' פ"ו מהל' גזילה הלכה ח סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סימן לו סעיף ז וסעיף ח וע"ש:

פט ו ז מיי' שם הלכה ג טוש"ע שם סעיף ח:

תוספות רי"ד

קנה: ת"ר הבא מחמת חוב ומחמת אנפרות אין בו משום סיקריקון פי' אם העובד כוכבים לקח שדה מישראל בחובו ואחר כך מכרם לישראל אחר אין הבעלים יכולין לטורפה ממנו דה"ל למיפרעיה לעובד כוכבים ומיסבה מיניה דהא אין רצונו של עובד כוכבים בהחמיסו ומדלא יהיב ליה דמיה ושקליה מיניה ש"מ אחולי אחיל ואין לו דין עם הלוקח וכן אם לקחה העובד כוכבים מישראל באנפרות שהיא גזילה שאין לו אונס מיתה שהיה לו לקבל עליו אצל המושל ולמה הניחה בידו אלא ודאי אחולי אחיל כדאמר רב יוסף לקמן (וגבי) [דכי] האי גוונא קתני דאין בו משום סיקריקון כגון דקביני בי דואר במתא וקבביד דינא דכיון דלא אזיל ותבעיה אחולי אחיל ואין לו דין גזלן פי' אין דין אנפרות שאם לקח ישראל מיד האנפרות יהיה מקחו בטל אלא מקחו קיים ואין בעלים הראשונים יכולים להוציאה מיד עובד כוכבים כגזלן ישראל דאילו ישראל שגזל שדה מחבירו אע"פ ששהתה בידו כמה זמן לא נתייאש דאמר כל זמן דתבענא ליה בדינא שקילנא מיניה אבל בעובד כוכבים אם תשתקע בידו בודאי מייאש הלכך מדלא תבעיה אחולי אחיל ואין לו דין עם הלוקח: אמר רב יוסף נקטינן אין אנפרות בבבל והא קחזינן דאיכא אלא אימא אין דין אנפרות בבבל מ"ט כיון דאיכא בי דואר ולא אזיל אימור אחיל: זו משנה ראשונה היתה כך שההרוגי מלחמה ואילך יש בהן דין סיקריקון והיו באין הבעלים וטורפין אותן בחנם ראו ב"ד של אחריהן שהשדות משתקעות ביד הסיקריקון ואין קונה מהם התקינו שלא יטרפום בחנם אלא נותן מעות ולוקח שדהו או לוקח ממנו רביע ומחליטו לאותו לוקח שקנה מסיקריקון [6] עוד דאפילו שהיו נמנעין מליקח מן הסיקריקון שמא יבואו הבעלים ויתנו מעות ויקחו שדותיהן התקינו שעד י"ב חדש יכולים הבעלים ליתן מעות ולטרוף אבל מכאן

ה"ג **תניא כוותיה דשמואל: מאי אחריות. דקתני: שטר.** ולא אחריות נכסים אלא עד שתכתוב לו שטר והוה לו לאחריות שאינה יכולה לחזור עליו עוד: **אי דקא טעין.** ליה האי לוקח שני: **מינך וזכנה.** לוקח ראשון שנתן לך רביע כתקנת בית דין והדר אכלה שני חזקה ומו לא מני אמר ליה האי אחזי שטרא דטפי מתלתא שנין לא מזדהר אינשי בשטרא מאי אירית חזר ומכרה לאחר אפילו לוקח ראשון נמי בתר דאכלה שני חזקה אי הוה טעין ליה חזרתי ולקחתיה ממך כתקנת חכמים זה שלש שנים טענתיה טענה: **לעולם דלא טעין וכגון זה. דסיקריקון: טוענין ליורש וטוענין ללוקח.** הלוקח מסיקריקון והוריסה לבניו ואכלה ג' שנים או מכרה לאחר ואכלה ג' שנים ובאו בעלים להוציא ממנו ואינו יודע לטעון ולומר לו הראשון קנאה ממך בית דין טוענין בשביל היורש ובשביל הלוקח ואפילו למ"ד בבבא בתרא[1] אין טוענין ליורש ואין טוענין ללוקח טענה זו הראשון לקחה ממך הכא מודי דטענינן ליה דסתם מאן דזבין מסיקריקון מידע ידע ולא שדי זוזי בכדי ללוקח אם לא על פי בעלים: **ואידך אי טעין אין.** אבל לוקח ראשון אי טעין אין אי לא טעין אנן לא טענינן ליה דהא ידע אי זבנה אי לא ואי איתא דזבנה הוה טעין: **הכא מחמת חוב.** עובד כוכבים הכא מחמת חוב על ישראל: **או מחמת אנפרות.** גזל בעלמא ואינו מסור בידו להרוג ואנס העובד כוכבים קרקעו בחובו או באנפרות: **אין בו משום סיקריקון.** אם שהה בידו שנים עשר חדש נתת רביע לבעלים כתקון חכמים ויחזיק בקרקעו אלא מחזיר לו הקרקע בחנם דגבי סיקריקון הוא דמחזרו ונמנו דכיון דגמר ולקני אגב אונס מיתה ואפילו בתר דגזור כל דקטיל לקטלוה מסתפי ליה מקמא דקמיה דלקטול וסופו הוכיח שאכלתה בידו שנים עשר חדש ולא נעק עליו והלכך נותן לבעלים רביע דקים להו לרבנן דעובד כוכבים אוזל גבי לוקח רביע לפי שבחנם בחה לו אבל האי לא גמר ולקני מידי ואע"ג דשהתה שנים עשר חדש לא נחת לו שעה לכופו הלכך אין מכירתו מכירה כלל[2]: **גריכה שבשהה.** ביד העובד כוכבים שנים

ה"ג **תניא כוותיה דשמואל: מאי אחריות. דקתני: שטר.** ולא אחריות נכסים אלא עד שתכתוב לו שטר והוה לו לאחריות שאינה יכולה לחזור עליו עוד: **אי דקא טעין.** ליה האי לוקח שני: **מינך וזכנה.** לוקח ראשון שנתן לך רביע כתקנת בית דין והדר אכלה שני חזקה ומו לא מני אמר ליה האי אחזי שטרא דטפי מתלתא שנין לא מזדהר אינשי בשטרא מאי אירית חזר ומכרה לאחר אפילו לוקח ראשון נמי בתר דאכלה שני חזקה אי הוה טעין ליה חזרתי ולקחתיה ממך כתקנת חכמים זה שלש שנים טענתיה טענה: **לעולם דלא טעין וכגון זה. דסיקריקון: טוענין ליורש וטוענין ללוקח.** הלוקח מסיקריקון והוריסה לבניו ואכלה ג' שנים או מכרה לאחר ואכלה ג' שנים ובאו בעלים להוציא ממנו ואינו יודע לטעון ולומר לו הראשון קנאה ממך בית דין טוענין בשביל היורש ובשביל הלוקח ואפילו למ"ד בבבא בתרא[1] אין טוענין ליורש ואין טוענין ללוקח טענה זו הראשון לקחה ממך הכא מודי דטענינן ליה דסתם מאן דזבין מסיקריקון מידע ידע ולא שדי זוזי בכדי ללוקח אם לא על פי בעלים: **ואידך אי טעין אין.** אבל לוקח ראשון אי טעין אין אי לא טעין אנן לא טענינן ליה דהא ידע אי זבנה אי לא ואי איתא דזבנה הוה טעין: **הכא מחמת חוב.** עובד כוכבים הכא מחמת חוב על ישראל: **או מחמת אנפרות.** גזל בעלמא ואינו מסור בידו להרוג ואנס העובד כוכבים קרקעו בחובו או באנפרות: **אין בו משום סיקריקון.** אם שהה בידו שנים עשר חדש נתת רביע לבעלים כתקון חכמים ויחזיק בקרקעו אלא מחזיר לו הקרקע בחנם דגבי סיקריקון הוא דמחזרו ונמנו דכיון דגמר ולקני אגב אונס מיתה ואפילו בתר דגזור כל דקטיל לקטלוה מסתפי ליה מקמא דקמיה דלקטול וסופו הוכיח שאכלתה בידו שנים עשר חדש ולא נעק עליו והלכך נותן לבעלים רביע דקים להו לרבנן דעובד כוכבים אוזל גבי לוקח רביע לפי שבחנם בחה לו אבל האי לא גמר ולקני מידי ואע"ג דשהתה שנים עשר חדש לא נחת לו שעה לכופו הלכך אין מכירתו מכירה כלל[2]: **גריכה שבשהה.** ביד העובד כוכבים שנים

מוסף רש"י

טוענין ליורש וטוענין ללוקח. בית דין פותחים פה וטוענין ליורש וללוקח שערער אדם עליהן ויש לו עדים שהיתה שלו או של אבותיו הה אמר ירשתיו מאבא או לקחתיו מפלוני שהוחזק בו ימים רבים והביא עדים שהוחזק בו אביו או המוכר לו שלש שנים, אע"פ שלא טען והן לקחו ממך או מאבותיך, טוענין לו בית דין ופותחין לו פה, ואילו נמי שלא ירשה ולא לקחה מאחר, כשאמר לו המערער מה אתה עושה בתוך שלי והוא אומר החזקתי בה ג'שנים ולא אמרו לי דבר, תנא במתני' לקין לו חזקה (ב"ב כג.).

תוספות רי"ד (המשך)

ואילך כל הקודם ליקח [וזכה] ואינו נותן לבעלים אלא רביע שולזל לו הסיקריקון. אמר רב רביע בקרקע שהוא רביע במעות ושמואל אמר רביע בקרקע שהוא שליש במעות במאי קמיפלגי מר סבר נכי רבעא זבין ומר סבר נכי חומשא זבין פי' רב סבר הא רובע דקתני במתני' דאזיל גביה הסקריקון אמעות דיהיב ליה קאי שהם קנה ממנו השדה במנה נותן לו לבעלים רביע מנה שהשדה שמכר לו במנה שוה חמשה רבעי מנה דנכי חומשא זבין ליה ואם רוצה שיתן לו הקרקע [כל כך] יתן לו עד שמגיע לרביע מנה שעושין מן השדה חמשה חלקים כל חלק שוה רביע מנה וידו של בעל [קרקע] על העליונה כדקתני בברייתא או יקח רובע מנה מעות או יקח שוה רובע מנה שהוא חמישית שדה ווהו רביע בקרקע שהוא רביע במעות כלומר מאי דקתני במתניתין נותן לבעלים רביע אמעות דיהב לסקריקון קאי ואם רוצה בו בעל השדה קרקע כל כך קרקע יתן לו שיהא רביע במעות דהיינו חמישית השדה ושמואל סבר האי דקתני נותן לבעלים רביע אשדה קאי שממנה שנתן לו אינו מגיע אלא לג' חלקי השדה דנכי רבעא זבין ליה וכל השדה שוה מנה ושליש ורובע השדה מגיע שליש מנה וקי"ל

מסורת הש"ס

א) נ"ל מיתיבי רשב"א, ב) [מוקפמת פ"נ], ג) [נ"ב כג.], ד) [גי' הערוך בערך רבע ל' א"ר הונא רביע בקרקע שהוא רביע במעות וע"ש ארוך ונעים], ה) סנהדרין ו., ו) [מא: וע"ש ל:], ז) [ועמ"ש תוס' בב כב"ק נח. ד"ה לו נמי], ח) [לעיל נה:], ט) כפ"ל: עליה,

---

תוספות רי"ד (המשך)

ל) נראה דל"ל עוד דלו דלפילו שכן עדיין היו נמנעין וכו'.

אנא הואי במניינא דבי רבי ומינאי דידי מנו ברישא והאנן תנן [א]דיני ממונות והטהרות והטומאות מתחילין מן הגדול ודיני נפשות מתחילין מן הצד אמר רבה בריה דרבא ואיתימא ר' הילל בריה דר' וולם שאני מניינא דבי רבי דכולהו מנייניהו מן הצד הוו מתחילין [ב]ואמר רבה בריה דרבא ואיתימא רבי הילל בריה דרבי וולם מימות משה ועד רבי לא מצינו תורה וגדולה במקום אחד ולא הא הוה יהושע הוה אלעזר [ג] הא הוה אלעזר הוה פנחס והא הוה פנחס הוו זקנים הא הוה שאול הוה שמואל והא נח נפשיה כולהו שני קאמרינן והא הוה דוד הוה עירא היאירי והא נח נפשיה כולהו שני בעינן הא הוה שלמה הוה שמעי בן גרא והא קטליה כולהו שני קאמרינן הא הוה חזקיה הוה שבנא הא איקטיל כולהו שני קאמרינן והא הוה עזרא הוה נחמיה בן חכליה [ד]אמר רב אחא בריה דרבא אף אני אומר מימות רבי ועד רב אשי לא מצינו תורה וגדולה במקום אחד ולא והא הוה הונא בר נתן שאני הונא בר נתן דמיכף הוה כייף ליה לרב אשי: **מתני'** [ה]חרש רומז ונרמז ובן בתירא אומר קופץ ונקפץ [ו]במטלטלין [ז]הפעוטות מקחן ומכרן ממכר במטלטלין: **גמ'** א"ר נחמן מחלוקת במטלטלין אבל בגיטין [ח]דברי הכל ברמיזה פשיטא במטלטלין תנן מהו דתימא אף במטלטלין קמ"ל איכא דאמרי א"ר נחמן כמחלוקת במטלטלין כך מחלוקת בגיטין והאנן במטלטלין תנן אימא אף במטלטלין: הפעוטות מקחן ומכרן ממכר במטלטלין: ועד כמה מחוי רב יהודה לרב יצחק בריה [ט]כבר שית כבר שב רב כהנא אמר כבר שב כבר תמני במתניתא תנא כבר תשע כבר עשר ולא פליגי [י]כל חד וחד לפי חורפיה וטעמא מאי א"ר אבא בר יעקב א"ר יוחנן [יא]משום כדי חייו [יב]ויאמר לאשר על המלתחה הוצא לבוש לכל עובדי הבעל מאי מלתחה א"ר אבא בר יעקב א"ר יוחנן דבר הנמלל ונמתח כי אתא רב דימי א"ר יוחנן שיגר לו [יג]בוניים בן נוניים לרבי סיבני וחומס סלסלה ומלמלא סיבני וחומס כאמגוזא ופלגיה דאמגוזא סלסלה ומלמלא כפיסתקא ופלגי דפיסתקא מאי מלמלא דבר הנמלל ונמתח וטעותן עד כמה א"ר יונה א"ר זירא [יד]עד שתות כגדול בעי אביי מתנתו מאי רב יימר אמר אין מתנתו מתנה מר בר רב אשי אמר מתנתו מתנה [טו]אפכוה ושדרוה לקמיה דרב מרדכי א"ל זילו אמרו לבר מר לאו הכי הוה עובדא כי הוה קאי מר חד כרעיה אארעא וחד כרעיה אדרגא ואמרנא ליה מתנתו מאי ואמר לן מתנתו מתנה אחת מתנת שכיב מרע ואחת מתנת בריא אחת מתנה מרובה ואחת מתנה מועטת: **מתני'** [כ]אלו דברים אמרו מפני דרכי שלום כהן קורא ראשון ואחריו לוי ואחריו ישראל מפני דרכי שלום [ל]מערבין בבית ישן מפני דרכי שלום דכולהו מנייניהו מן הצד הוו מתחלי. פי' בקונטר' דמוקי לה לא תענה על ריב בכל דבר ואין נראה דלא מיסתבר דפליג אמתניתין דסנהדרין (דף לב.) דאיתי אלא משום ענוה שלא להרשות עצמו גדול היה עושה: **והא** הוה הונא בר נתן. תורה וגדולה היתה לו כדאמרינן במו"ק (דף כח.) דקא דחקא רגלי דהונא בר נתן ואמר כפ' ב' דזבחים (דף יט.) דאיקייס ביה והיו מלכים אומנין:

אחת מתנה מרובה ואחת מתנה מועטת. ומדלא קאמר נמי אחת מתנת מטלטלין ואחת קרקעות נראה דוקא במטלטלין דאיירי בהו קאמר והא דאמרי' נמי שמת (ב"ב דף קנה:) גבי פחות מבן כ' דאין מוכר בנכסי אביו ומתנתו מתנה במקרקעי התם בגדול שהוא בן י"ג שנים ויום אחד אלא דלא היה בן עשרים:

מסורת הש"ס

א) סנהדרין לב., ב) שם לו., ג) [שם ע"ב], ד) [מוספ' פ"ג] נקמן סה. ב"ב קנה: כתובות ע., ה) [כתובות פ.], ו) [פי' בן נגס ערוך בערך סנן ע"ש שהארך בפי' סיבני וחומס וכו'], ז) [קדושין מד: ע"ש פרש"י], ח) [שמואל ל ידן], ט) [עירובין פה: ושם פיתא בוניים בן בוניים], י) [וע' פרש"י בקדושין מז. ד"ה בחלון], כ) [נקמן ס:].

לעזי רש"י

גלנ"ט. בלוט.

תוספות רי"ד

הלכה כשמואל בדיני: **מתני'** חרש רומז ונרמז בן בתירא אומר קופץ ונקפץ במטלטלין הפעוטות מקחן מקח וממכרן ממכר במטלטלין פי' רומז כל מה שהוא רומז קיים ונרמז מה שאחרים רומזין לו והוא מתרצה קיים ובן בתירא אומר קופץ ונקפץ פי' הרמיזה הוא בידיו ובראשו והקפיצה היא עקימת שפתים כמו קפצה פיה ואינו סימן ניכר כמו הרמיזה וכל זה במטלטלין ומפני תיקון העולם משום כדי חייו אבל במקרקעי לא. אמר רב נחמן מחלוקת במטלטלין אבל בגיטין דברי הכל ברמיזה. פי' מאי דתנן בפרק חרש דחרש שנשא אשה אחר שנתחרש שיכול להוציא בגט דכשם דכנס ברמיזה כך מוציא ברמיזה דוקא ברמיזה יכול להוציא אבל בקפיצה לא פשיטא מטלטלין תנן מהו דתימא (מהו) במטלטלים אף במטלטלים קמ"ל. פי' דלא תימא גיטין הוא דקילי משום דברמיזה כנס וברמיזה יוציא אבל במטלטלין שנפלו לו בירושה לא מ"ה תני מטלטלין קמ"ל רב נחמן דדוקא מטלטלין א"ד אמר רב נחמן כמחלוקת במטלטלין כך מחלוקת בגיטין והאנן במטלטלין תנן אימא אף במטלטלין ואע"ג דפריש רב נחמן למילתיה דבן בתירא לא פסיק הלכתא כוותיה בפירוש הלכך לית הלכתא כוותיה דה"ל יחיד אלא הלכה כת"ק דדוקא רמיזה הוא דמהניא גבי חרש אבל קפיצה לא: הפעוטות מקחן וכו'. פי' מדין תורה אין מעשה קטן כלום אבל מפני תיקון העולם משום כדי חייו אמור רבנן שיהא מקחו מקח וממכרו ממכר ועד כמה מחוי רב יהודה לרב יצחק בריה כבר שית כבר שבע ורב כהנא אמר כבר שבע כבר תמני במתניתא תנא כבר תשע כבר עשר ולא פליגי כל חד וחד לפום חורפיה וטעמא מאי אמר רבא בר יעקב א"ר יוחנן משום כדי חייו ודוקא במטלטלין אבל בקרקעות לא עשה כלום. וטעותו עד כמה א"ר יוסי א"ר זירא עד שתות כגדול מתנתו מאי אמר רב יימר אין מתנתו מתנה ומר בר רב אשי אמר מתנתו מתנה והכי אמר רב אשי אחד מתנת בריא ואחד מתנת ש"מ אחד מתנה מרובה ואחד מתנה מועטת ובשלהי פרק מציאת האשה אמרינן אמר רפרם ל"ש אלא שאין שם אפוטרופוס אבל יש שם אפוטרופוס אין מקחו מקח ואין ממכרו ממכר ושם כתבתי שגם מתנתו אינה מתנה אם יש שם אפוטרופוס עיין בערוך נ"ד בס"ה: **מתני'** אלו דברים אמרו מפני דרכי שלום כהן קורא ראשון ואחריו לוי ואחריו ישראל מפני דרכי שלום ומערבי' בבית ישן מפני דרכי שלום. פי' בקונטר' דמוקי לה לא תענה על ריב בכל דבר ואין נראה דלא מיסתבר דפליג אמתניתין דסנהדרין (דף לב.) דאיתי אלא משום ענוה שלא להרשות עצמו גדול היה עושה: **והא** הוה הונא בר נתן. תורה וגדולה היתה לו כדאמרינן במו"ק (דף כח.) דקא דחקא רגלי דהונא בר נתן ואמר כפ' ב' דזבחים (דף יט.) דאיקייס ביה והיו מלכים אומנין:

אחת מתנה מרובה ואחת מתנה מועטת. ומדלא קאמר נמי אחת מתנת מטלטלין ואחת קרקעות נראה דוקא במטלטלין דאיירי בהו קאמר והא דאמרי' נמי שמת (ב"ב דף קנה:) גבי פחות מבן כ' דאין מוכר בנכסי אביו ומתנתו מתנה במקרקעי התם בגדול שהוא בן י"ג שנים ויום אחד אלא דלא היה בן עשרים:

אנא הואי במניינא דבי רבי ומינאי דידי מנו ברישא [א]**דיני ממונות והטהרות והטומאות מתחילין מן הגדול ודיני נפשות מתחילין מן הצד.** מן הקטנים ולא מן הגדול שלא ילמד חובה והשאר נכנעין מפניו שלא לחלוק עליו משום לא תענה על רב (שמות כג) ודיני נפשות מוקמינן להאי קרא בפ"ק דסנהדרין (דף ג.) לא כהטייתך לעובדה כו' ולא ילמדו זכות: **דכולהו מנייניהו מן הצד מתחילין.** משום לא תענה על ריב וכתיב חסר בלא יו"ד ודרשינן לא תענה על רב לא תחלוק על מופלא שבבית דין ולא מוקמי ליה לריש דקרא בדיני נפשות ואע"ג דסיפיה דקרא לא מיתוקם אלא בדיני נפשות: **וולם: במקום אחד.** שהרא תורתן וגדולתן של ישראל במקום אחד שאין בישראל גדול בתורה ובעושר כמותו: **והא הוה אלעזר.** יחיד לאחר שנפטר יהושע: **והא הוה פנחס.** לאחר אלעזר תורה וגדולה שהיה כהן גדול אחר אביו: **הוו זקנים.** שקבלו מיהושע והאריכו ימים אחריו כדכתיב (יהושע כד) אשר האריכו ימים אחרי יהושע: **שאול.** גדול בתורה היה אלא שלא לימד לאחרים כדאמרי' בעירובין (דף נג.) שאול לא גלי מסכתא להכי כתיב ביה בכל אשר יפנה ירשיע[ב]: **והא נח נפשיה.** דשמואל קודם שאול: **כולהו שני.** משעמד בגדולה עד שלא תורה וגדולה במקום אחד וזה בתחילת גדולתו לא יחיד היה בתורה: **עירא היאירי.** גדול בתורה היה כדאמרינן במו"ק (דף עז:) דהוה מתני להו לרבנן על גבי כריס וכפתות: **חזקיה.** מלך יהודה גדול בתורה היה כדאמרינן בחלק (סנהדרין דף לד:): **שבנא.** גדול בתורה היה כדאמרינן בסנהדרין (כו.) שבנא הוה דריש בתליסר ריבוותא וחזקיה בחד סדי ריבוותא: **והא איקטיל.** סנחריב הרגו כדאמרינן בזה בורר (שם): **מתני' רומז ונרמז.** מה שהוא רומז קיים ומה שרומזין לו והוא מתרצה קיים: רמיזה בידיו ובראשו: קפיצה עקימת שפתים שגם קפצה פיה (מיש ה) ואינו סימן ניכר כרמיזה: **במטלטלין.** אם מכר מטלטלין: **גמ' אבל בגיטין.** דקיי"ל חרש שנשא משנתחרש אם רצה להוציא יוציא כשם שכנס ברמיזה כך מוציא ברמיזה (יבמות דף קיב:): **פשיטא במטלטלין תנן.** במילתיה דבן בתירא: **מהו דתימא אף במטלטלין.** קאמר וכ"ש בגיטין דלא תימא גיטין הוא דקילי משום דבקפיצה כנס בקפיצה יוציא אבל מטלטלין שנפלו בירושה אם מ"ה תנן מטלטלין דוקא נקט בן בתירא ולא בגיטין ובקרקעות לא ברמיזה ולא בקפיצה להכא הוא משום תקון רבנן כדלקמן: **משום כדי חייו.** דאי לאו זביניה זביניה לא מזבני ליה מזוני ולא זבני מיניה: **ויאמר לאשר על המלתחה.** ביהוא כתיב ומשום רבי אבא בר יעקב משום ר' יוחנן נקט לה: **דבר הנמלל ונמתח.** שמוטן נמתח ע"י מלילה שמולל בלבנעותיו כשהוא טווה: **בוניים בן נוניים.** [ב]ישראל עשיר הוה: **סיבני וחומס סלסלה ומלמלא.** מרבע מינין של בגדי פשתן דק וטוב: **כי אמגוזא ופלגי אמגוזא.** טלית גדולה למידתו וכשהוא מקפלה לא היתה יותר מאגוז ומאי: **פיסקא.** גלנ"ט שאוכלים חזירים[ג]: **וטעותן.** של פעוטות: **עד כמה.** הדרא: **עד שתות כגדול.** עד שתות קנה הקורה ומחזיר לאותה יותר משתות בעל מקח: **מתנתו מאי.** במטלטלין משום כדי חייו הוא זביני אין מתנה לא לו ולא לבעל מתנתו נמי מתנה דעבדו ליה ניים נפשיה: **אפכוה.** [ד]בני הישיבה טעו והפכו דברים דמר לדמר: **ושדרו לקמיה דרב מרדכי.** כמאן ס"ל: **זילו אמרו ליה לבר מר.** לבנו של רבי. דרב מרדכי תלמידו של רב אשי היה בכמה מקומות ובמס' סוטה (דף מו:) אמרי' גבי לויה תלמיד לרב אין לו שיעור רב מרדכי אלויה לרב אשי כו': **כי קאי מר.** רב אשי: **אדרגא.** סולם של עליית בהמ"ד: **מתני' כהן קורא ראשון כו'.** כי היכי דלא ליתו לאינצויי תקינו להו לרבנן המי סידרא דכיון דתקנתא דרבנן היא תו לא מצינן לשנויי ולמימר אנא קרינא בריש: **מערבין בבית ישן.** בני חבר שרגילין ליתן עירוב החבר בבית אחד אין משנין את מקומן ליתנו בבית אחר מפני דרכי שלום ובגמ'[ה] מפרש לה: בור

[א] סנהדרין לב., [ב] שם לו., [ג] [שם ע"ב], [ד] [מוספ' פ"ג] נקמן סה. ב"ב קנה: כתובות ע., [ה] [כתובות פ.], [ו] [פי' בן נגס ערוך בערך סנן ע"ש שהארך בפי' סיבני וחומס וכו'], [ז] [קדושין מד: ע"ש פרש"י], [ח] [שמואל ל ידן], [ט] [עירובין פה: ושם פיתא בוניים בן בוניים], [י] [וע' פרש"י בקדושין מז. ד"ה בחלון], [כ] [נקמן ס:].

עין משפט נר מצוה

[צ] א מי' פי"ח מהלכות סנהדרין הלכה ו סמג עשין לח:

צא ב ג מי' פכ"ט מהלכות מכירה הל' ב סמג עשין כב טוש"ע ח"מ סימן רלה סעיף ח [וכתב אלפס עוד פ"ש דמכילתין דף קנח.]:

צב ד מי' שם הל' ח טוש"ע שם סעי' ח:

צג ה מי' פ"ב מהל' גירושין הל' ח סמג עשין כ טוש"ע אה"ע סי' קלא סעיף ו:

צד ו ז ח מי' פכ"ט מהלכות מכירה הל' ו סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סימן רלה סעיף א:

צה ט מי' שם הלכה ח טור ש"ע שם סעיף ג:

צו י מי' שם הלכה ו טוש"ע שם סע"ג:

צז כ מי' פי"ב מהלכות תפלה הלכה יח סמג עשין יט טוש"ע א"ח סימן קלה סעיף ג:

צח ל מי' פ"ח מהל' עירובין הלכה מז סמג עשין מד"ש ח טוש"ע א"ח סי' שסו סעיף ג:

תורה אור השלם

1. וַיֹּאמֶר לַאֲשֶׁר עַל הַמַּלְתָּחָה הוֹצֵא לְבוּשׁ לְכָל עַבְדֵי הַבָּעַל וַיֹּצֵא לָהֶם הַמַּלְבּוּשׁ:

מלכים ב י כב

גליון הש"ס

רש"י ד"ה אפכוה וכו' בני הישיבה טעו. עיין קדושין דף מד ע"ב כש"י ד"ה ופפכוה ועי"ק. אח"כ ראיתי שעמד בזה בתשובת מהר שבא סימן יח:

הגהות הב"ח

(א) גמ' והא הוה אלעזר וכו' והא הוה שאול וכו' והא הוה שלמה וכו' והא הוה חזקיה:

מוסף רש"י

אנא הואי במניינא דבי רבי. דקתני הוצאת כ"ד ונמנו אלפס שהתה בפני מיקריקון שנים עשר חדש כו' ואמר רב אחא הוה בההוא מניינא ומינאי דידי הוא דאמרילו בריש (סנהדרין לו.). והטהרות והטומאות. אם בא אדם לישאל על דבר טהרות, מתחילין מן הגדול. שואלין תחלה לגדול שבדיינים מה הוא אומר בדבר (שם לב.). ודיני נפשות מתחילין מן הצד. מן הקטנים, שאם יתחייבו הגדול ולא יוכל לחלוק על דבריו משום לא תענה על ריב (שמות כג) על דבריו של גדול, רב אמיר בלא יו"ד (שם). מן הצד הוו מתחילין. מפני ענוה יתיבה שהיתה בו (שם). בריה דרבי וולם. כך שמו (שם). תורה וגדולה במקום אחד. תורתן וגדולתן של ישראל באדם אחד, שאין כמותו בכל ישראל בתורה ובגדולה, כגון משה שהיה גדול על כל ישראל במלכות ובתורה וכן רבי בנשיאות ובתורה (שם). הוה אלעזר. מכירו בתורה ולא הוי מקום אחד (שם). והא הוה פנחס. משמתו יהושע ואלעזר (שם). הוו זקנים. כגון עתניאל ואהלב ואיתו (שם. וגי' רש"ל ואבצן שהוא בועז). עירא היאירי. כמו"ק (נח:) אמרינן דהוה מתני להו לרבנן על גבי כריס וכפתות ולוד היה מנהיגו עליו לרשם, דכתיב (ש"ב כ) עירא היאירי היה כהן לדוד (סנהדרין לו.). הוה שמעי בן גירא. גדול היה כדאמרינן (ש"ב יט) שיכד לקראת דוד הירדן בגלגל אים (שם). הוה שבנא. שהיה ישיבתו גדולה משל חזקיה כדאמר בפרק זה בורר (שם). הפעוטות. בני משע ושמונה. מקחן כו' במטלטלין. דוקא אבל במקרקעי לא עד שיגיעו שתי שערות או עד שיהא בן עשרים (כתובות ע.). באמגוזא ופלגא דאמגוזא. שכל כך דק שכשהוכרכים אותו כולו ביחד אין הכרך גדול יותר מאגוז ומלי (מעילה יח.).

וליטול מנה יפה ראשון. כגון במעשר עני לו בלדקה אם הוא עני לו מחברים המסוגין בסעודה אבל במידי דשותפות לא דאמרינן בפ' מקום שנהגו (פסחים דף נ:) להנותן עינו בחלק יפה אינו רואה סימן ברכה לעולם[ה]: **אבל** בשני ובחמישי **לא**. אומר ר"ת הני מילי לדידהו דבחול הוו טרידי במלאכתן ולא שייכי אבל לדידן שייכי בשני וחמישי כמו ביו"ט:

דאפי' רבי אמי ורבי אסי כהני חשיבי כו'. משמע דאי לאו הכי אסור לפי' הוא גדול מכל בני עירו והא דאמר בסוף מגילה (דף כח.) מ"ר פרידא מימי לא ברכתי לפני כהן ופריך הש"ס מחסם הקורא אחר כהן עם הארץ דחייב מיתה ומוקי לה בשוין ועל כרחך לאו שוין ממש דא"כ מאי רבותיה אלא אתא לאפוקי כהן ע"ה ונריך למימר נמי דכולהו הוו כפופין לרבי פרידא דאי לאו הכי מאי רבותיה אי נמי הא דבעי הכא כייפי היינו בשבתות ויו"ט ור' פרידא אפילו בשני וחמישי לא קא קא: **נתפרדה** החבילה. [6] ה"ר יצחק ברבי יהודה מפרש דקורא לוי במקום הראוי לו והא דאמר בכתובות (דף כה:) מוחזקני בזה שהוא כהן שקרא אחריו לוי צריך לומר דקיים ליה דלא קרא במקום הראוי דגדול היה משלפניו או קטן משל אחריו: **כי** קאמרינן באותו כהן. למאי דתקון בהקורא את המגילה (דף כא:) שכל אחד מברך לפניה ולאחריה ניחא ואפילו לפי מאי דתנן (שם) הפותח מברך לפניה וחותם מברך לאחריה צריך לומר באותו כהן שקורא פעמים שהולך ויושב בינתים דאי בע"א במאי הוי מינכרא שתי קריאות כי ההיא דתניא בתוספתא דמגילה אם לא היה שם אלא אחד דיבא לקרות קורא ויושב ועומד וקורא וזה היה נמי קודם התקנה דלאחר התקנה שכל אחד מברך לפניה ולאחריה לא צריך ומשם רבינו יהודה כתבו דאם אין בבית הכנסת רק כהנים אחד קורא במקום שנעה ועל כל פרשה יברך לפניה ולאחריה: אם

מצוה ראשון מפני דרכי שלום. בור שהוא קרוב לאמה מתמלא ראשון מפני דרכי שלום מצוודות חיה ועופות ודגים יש בהן משום גזל מפני דרכי שלום ר' יוסי אומר גזל גמור [6]מציאת חרש שוטה וקטן יש בהן משום גזל מפני דרכי שלום ר' יוסי אומר גזל גמור [7]עני המנקף בראש הזית מה שתחתיו גזל מפני דרכי שלום רבי יוסי אומר גזל גמור [8]אין ממחין ביד עניי עובדי כוכבים בלקט שכחה ופאה מפני דרכי שלום: **גמ'** מנה"מ אמר רב מתנה דאמר קרא [1]ויכתוב משה את התורה הזאת ויתנה אל הכהנים בני לוי אטו אנא לא ידענא דכהנים בני לוי נינהו אלא [2]כהן ברישא והדר לוי רבי יצחק נפחא אמר מהכא [2]ונגשו הכהנים בני לוי אטו אנן לא ידעינן דכהנים בני לוי נינהו אלא [3]כהן ברישא והדר לוי רב אשי אמר מהכא [3]בני עמרם אהרן ומשה ויבדל אהרן להקדישו קדש קדשים ר' חייא בר אבא אמר מהכא [4]וקדשתו לכל דבר שבקדושה [7]תנא דבי רבי ישמעאל [8]וקדשתו לכל דבר שבקדושה לפתוח ראשון ולברך ראשון ולטול מנה יפה ראשון א"ל אביי לרב יוסף מפני דרכי שלום כל התורה כולה נמי מפני דרכי שלום היא דכתי' [5]דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום אלא אמר אביי לכדמר [1]דתניא [1]שנים ממתינין זה לזה בקערה שלשה אין ממתינין [2]הבוצע הוא פושט ידו תחלה ואם בא לחלוק כבוד לרבו או למי שגדול ממנו הרשות בידו ואמר מר עלה לא שנו אלא בסעודה אבל בבהכ"נ לא דאתו לאינצויי אמר רב מתנה הא דאמרת בבהכ"נ לא לא אמרן אלא בשבתות וימים טובים דשכיחי רבים אבל בשני וחמישי לא איני והא רב הונא קרי בכהני בשבתות ויו"ט [1]שאני רב הונא דאפילו רבי אמי ורבי אסי כהני חשיבי דא"י מיכף הוו כייפי ליה אמר אביי [3]נקטינן אין שם כהן נתפרדה חבילה ואמר אביי נקטינן אין שם לוי קורא כהן איני והאמר רבי יוחנן כהן אחר כהן לא יקרא משום פגמו של ראשון [1]לוי אחר לוי לא יקרא משום פגם שניהם כי קאמרינן [2]באותו כהן מ"ש לוי אחר לוי דאיכא פגם שניהם דאמרי חד מינייהו לאו לוי הוא כהן אחר כהן נמי אמרי חד מינייהו לאו כהן הוא כגון דמוחזק לן באבוה דהאי שני דכהן הוא ה"נ דמוחזק לן באבוה דהאי שני דלוי הוא אלא אמרי ממזרת או נתינה נסיב ופסליה לזרעיה הכא נמי אמרי גרושה או חלוצה נסיב ואחליה לזרעיה סוף סוף לוי מי קא הוי ולמאן אי ליושבין הא קא חזו ליה אלא ליוצאין שלחו ליה בני גלילא לרבי חלבו אחריהן מי

[1]בור שהוא קרוב לאמה מתמלא ראשון מפני דרכי שלום [2]מצודות חיה ועופות ודגים יש בהן משום גזל מפני דרכי שלום ר' יוסי אומר גזל גמור [6]מציאת חרש שוטה וקטן יש בהן משום גזל מפני דרכי שלום ר' יוסי אומר גזל גמור [7]עני המנקף בראש הזית מה שתחתיו גזל מפני דרכי שלום רבי יוסי אומר גזל גמור עני המנקף בראש הזית מה שתחתיו גזל מפני דרכי שלום רבי יוסי אומר גזל גמור אין ממחין ביד עניים עובדי כוכבים בלקט שכחה ופיאה מפני דרכי שלום: כהן קורא ראשון מנא ה"מ תנא דבי רבי ישמעאל וקדשתו לכל דבר שבקדושה לפתוח ראשון ולברך ראשון ולטול מנה יפה ראשון. פי' לפתוח ראשון בכל דבר כבוד בין בתורה בין בישיבה הוא ידבר בראש ולברך ראשון בסעודה ולטול מנה יפה ראשון. אם בא לחלוק עם ישראל בכל דבר לאחר שישוו החלקים בשוה אומר לו ברור וטול איזו חלק שתרצה בלא גורל אבל ליטול בלא אמירת חבירו לא דהא אמרינן בעלמא כל הנוטל חלק יפה אינו ריאה סימן ברכה לעולם: א"ל אביי לרב יוסף מפני דרכי שלום דאורייתא היא אלא אמר אביי לכדמר דתניא שנים ממתינין זה לזה בקערה שלשה אין ממתינין. פי' אין השנים צריכין להמתין להיחיד והבוצע הוא פושט ידו תחלה כגון בעל הבית שהוא מברך ברכת המוציא ואם בא לחלוק כבוד לרבו או למי שגדול ממנו בחכמה הרשות בידו ואמר מר עלה לא שנו אלא בסעודה אבל בבית הכנסת לא דאתו לאנצויי פי' דוקא בסעודה אדם רשאי לחלוק כבוד למי שגדול ממנו או ללוי או לישראל (דלמא) [דהא] ליתא שארא לאינצויי ולימר אנא נמי קרינא ברישא אבל בבית הכנסת דאתו לאנצויי ולימר אנא קרינא ברישא אינו רשאי כהן לחלוק כבוד לרבו או למי שגדול ממנו והיינו דקתני מתניתין כהן קורא ראשון שאינו רשאי לחלוק כבוד לרבו או למי שגדול ממנו וכ"ש שאין הגדול רשאי ליטול שררה לעצמו לקרוא קודם הכהן [6] וקרא כתיב וקדשתו אם רוצה הכהן לחלוק כבוד למי שגדול ממנו רשאי אי נמי קרא דכתיב בשורן כתהן בשלהי הוריות כהן קודם ללוי לוי קודם לישראל וכו' עד איפתי בזמן ששניהם שוין אבל אם היה ממזר תלמיד חכם וכהן גדול עם הארץ ממזר תלמיד חכם קודם לכהן גדול עם הארץ ואמרינן בגמרא מנא הני מילי אמר רבי אחא בר חנינא דאמר קרא

[1]ממלא סוכר את המעה עד שיתמלא: **מפני דרכי שלום.** אלא תהא מתלוקת ביניהם אי אסכור ראשון דהא תקנתא דרבנן הכי ואע"פ שאינו דין: **מצודות חיה כו'.** מדאוריתא כל כמה דלא מטא לידיה לאו גזל הוא ובגמ'[6] מפרש ליה במצודות שאין להן חוט דליקני ליה כליו: **גזל גמור.** בגמרא[7] מפרש גזל גמור מדברייהו. וטעמא דרבי יוסי בכולהו דקסבר עשו מפני דרכי שלום את שאינו זוכה לקנות קנין גמור כזוכה: **המנקף.** חותך כמו ונקף סבכי היער (ישעיה י) וכמו ונשאר בו עוללות כנוקף זית (שם יז): **גמ' ויתנה.** שיקראו בה כהנים והדר בני לוי: **וקדשתו.** כי את יהוה אלהיכם מקדשכם: ויקרא כא ח 5. דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום: משלי ג יז

מפני דרכי שלום. אלא אמר אביי. דרכי שלום דקתני מתני': **לכדמר.** אתא. רבה בר נחמני שהיה רבו: **אין ממתינין.** אין צריכין להמתין: **הבוצע.** כגון בעה"ב שהוא מברך המוציא ואפי' הוא קטן: **הוא פושט ידו.** בקערה תחלה לגפת בו את פרוסת המוציא: **לא שנו.** דתולק כבוד לרבו: **אלא בסעודה.** דבאמרן: **אבל.** לענין לקרות בתורה בבית הכנסת אין כהן תולק כבוד ללוי ולוי לישראל דלא ליתו אתרא לאנצויי ולמימר אנא נמי קריינא ברישא והיינו דקתני מתניתין כהן קורא ראשון כו' כמה שכתוב בתורה ואינו רשאי לחלוק כבוד בדבר ולשנותו מפני דרכי שלום: **רב הונא.** ישראל הוה: **נקטינן.** מסורת מתנותינו: **נתפרדה חבילה.** נפסק הקשר. אינה הלוי את כבודו בשביל חבילתו הנפרדת ואינו קורא כלל כך אמר מורי הזקן ומורי ר' יצחק בן יהודה וכן מידר רב עמרם. אבל מתלמידי מורי רבי יצחק הלוי שמעתי משמו שאין סדר לדבר להקדים לוי לישראל ומי שירצה יקדים: **קורא כהן.** במקום לוי: **מפני פגמו של ראשון.** אלא יאמרו הראשון אינו כהן ולקמיה פריך והא קא חזו דסליק ממנינא: **משום פגם שניהם.** לא ידעי אינשי פגמא בהי מייניהו ויאמרו ראשון אינו לוי לפיכך חזר וקרא לוי אי נמי שני אינו לוי אלא ישראל. ולקמיה פריך גבי כהן נמי אמאי ליכא נמי פגם שניהם דאתו למימר שני לאו כהן הוא אלא לוי: **באותו כהן.** עצמו יחזור ויקרא במקום לוי: **דמוחזק לן באבוה דהאי שני דכהן הוא.** ולא מצי למימר לוי הוא הלכך לראשון הוא דליכא פגמא: ופרכינן דכוותיה על כרחך גבי לוי **דמוחזק לן באבוה דהאי שני דלוי הוא.** ומאי פגמא איכא. אלא על כרחך היינו פגמא דאמרי אבוה ממזרת נסיב או נתינה (או) מן הגבעונים שגזר דוד עליהם) ואחליה מקדושת לוייה והוי ישראל פסול ומקום ישראל קורא הכא נמי כהן שני אתו למימר כו': **ואחליה.** מקדושת כהונה והרי הוא כישראל: ומשני הואיל ובלוי קרא ליכא פגמא דאי ס"ד חלל הוא סוף סוף לוי מי הוי שיקרא במקום לוי הלכך על כרחך כיון דאבוה כהן אין זה חלל ואין כאן פגם אלא לראשון: **ולמאן.** מי פגמו: **אילימא היושבין.** עד שיגלל ס"ת: **הא קא חזו ליה.** להאי כהן לראשון דסליק למנין שבעה: **ליוצאין.** אלא יממינו ויצאו: **אחריהן.** דכהן ולוי: מי

מסורת הש"ס

ה) ס"מ יב. שבועות מא., ב) [הוריות יג.], ג) שם, ד) נדרים סב. מו"ק כח: הוריות יב:, ה) [עיין תוספות תוליו פז. סד"ה ותיבון], ו) ברכות מז: [תוספתא שם פ"ה], ז) [מגילה כב.], ח) [עי' פרש"י בעיריכין ה. ד"ה והאמר], ט) [לקמן סא.], י) [שם], כ) [יומות עח:], ל) [ועי' היטיב תוספות מו"ק כח:],

תורה אור השלם

1. וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת הַתּוֹרָה הַזֹּאת וַיִּתְּנָהּ אֶל הַכֹּהֲנִים בְּנֵי לֵוִי הַנֹּשְׂאִים אֶת אֲרוֹן בְּרִית יְיָ וְאֶל כָּל זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל:
דברים לא ט
2. וְנִגְּשׁוּ הַכֹּהֲנִים בְּנֵי לֵוִי כִּי בָם בָּחַר יְיָ אֱלֹהֶיךָ לְשָׁרְתוֹ וּלְבָרֵךְ בְּשֵׁם יְיָ וְעַל פִּיהֶם יִהְיֶה כָּל רִיב וְכָל נֶגַע:
דברים כא ה
3. בְּנֵי עַמְרָם אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה וַיִּבָּדֵל אַהֲרֹן לְהַקְדִּישוֹ קֹדֶשׁ קֳדָשִׁים הוּא וּבָנָיו עַד עוֹלָם לְהַקְטִיר לִפְנֵי יְיָ לְשָׁרְתוֹ וּלְבָרֵךְ בְּשִׁמוֹ עַד עוֹלָם:
דברי הימים א כג יג
4. וְקִדַּשְׁתּוֹ כִּי אֶת לֶחֶם אֱלֹהֶיךָ הוּא מַקְרִיב קָדֹשׁ יִהְיֶה לְךָ כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי יְיָ מְקַדִּשְׁכֶם:
ויקרא כא ח
5. דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי נֹעַם וְכָל נְתִיבֹתֶיהָ שָׁלוֹם:
משלי ג יז

גליון הש"ם

תוס' ד"ה נתפרדה החבילה ה"ר יצחק בר' יהודה. בתוספתא מהר"י בנים לוי כלל ד סימן ל מתב דט"ס הוא וצ"ל ר' יצחק הלוי:

מוסף רש"י

מציאת חרש שוטה וקטן יש בהן משום גזל מפני דרכי שלום. שלא ימקוטנו אביו או קרוביו (סנהדרין בה.). לפתוח ראשון. לקרות בספר תורה (מו"ק כח: נדרים סב. הוריות יב:). ולברך ראשון. ברכת המזון (מו"ק שם) ברכת המוצא וברכת המזון (נדרים שם) בזמון (הוריות שם). ולטול מנה יפה ראשון. כשאוכל עם אחיו הכהנים בלחם הפנים (נדרים שם). רב הונא קרי בכהני. ואע"ג דלאו כהן הוא (כתובות כה: ושם: רב). נקטינן. מסורת מתנותינו מנהג מרגותינו (ערובין ה.).

תוספות רי"ד (המשך)

יקרה היא מפנינים יקרה היא מכהן גדול שנכנס לפני ולפנים אבל בקריאת התורה תיקנו שאינו רשאי לחלוק כבוד למי שגדול ממנו כל שכן שאין הגדול

תוספות רי"ד

בבית ישן מפני דרכי שלום. בור שהוא קרוב לאמה מתמלא ראשון מפני דרכי שלום מצודות חיה ועופות ודגים יש בהן גזל מפני דרכי שלום ר' יוסי אומר גזל גמור הוא מציאת חרש שוטה וקטן יש בהן גזל מפני דרכי שלום ר' יוסי אומר גזל גמור עני המנקף בראש הזית מה שתחתיו גזל מפני דרכי שלום רבי יוסי אומר גזל גמור אין ממחי' ביד עניים עובדי כוכבים בלקט שכחה ופיאה מפני דרכי שלום: כהן קורא ראשון מנא ה"מ תנא דבי רבי ישמעאל וקדשתו לכל דבר שבקדושה לפתוח ראשון ולברך ראשון וליטול מנה יפה ראשון. פי' לפתוח ראשון בכל דבר כבוד בין בתורה בין בישיבה הוא ידבר בראש ולברך ראשון בסעודה וליטול מנה יפה ראשון. אם בא לחלוק עם ישראל בכל דבר לאחר שישוו החלקים בשוה אומר לו ברור וטול איזו חלק שתרצה בלא גורל אבל ליטול בלא אמירת חבירו לא דהא אמרינן בעלמא כל הנוטל חלק יפה אינו ריאה סימן ברכה לעולם: א"ל אביי לרב יוסף מפני דרכי שלום דאורייתא היא אלא אמר אביי לכדמר דתניא שנים ממתינין זה לזה בקערה שלשה אין ממתינין. פי' אין השנים צריכין להמתין להיחיד והבוצע הוא פושט ידו תחלה כגון בעל הבית שהוא מברך ברכת המוציא ואם בא לחלוק כבוד לרבו או למי שגדול ממנו בחכמה הרשות בידו ואמר מר עלה לא שנו אלא בסעודה אבל בבית הכנסת לא דאתו לאנצויי פי' דוקא בסעודה אדם רשאי לחלוק כבוד למי שגדול ממנו או ללוי או לישראל (דלמא) [דהא] ליתא שארא לאינצויי ולימר אנא נמי קרינא ברישא אבל בבית הכנסת דאתו לאנצויי ולימר אנא קרינא ברישא אינו רשאי כהן לחלוק כבוד לרבו או למי שגדול ממנו והיינו דקתני מתניתין כהן קורא ראשון שאינו רשאי לחלוק כבוד לרבו או למי שגדול ממנו וכ"ש שאין הגדול רשאי ליטול שררה לעצמו לקרוא קודם הכהן [6] וקרא כתיב וקדשתו אם רוצה הכהן לחלוק כבוד למי שגדול ממנו רשאי אי נמי קרא דכתיב בשורן כתהן בשלהי הוריות כהן קודם ללוי לוי קודם לישראל וכו' עד איפתי בזמן ששניהם שוין אבל אם היה ממזר תלמיד חכם וכהן גדול עם הארץ ממזר תלמיד חכם קודם לכהן גדול עם הארץ ואמרינן בגמרא מנא הני מילי אמר רבי אחא בר חנינא דאמר קרא

[6] נראה דל"ל קודם הכהן דהא כתיב קרא וקדשתו ודוקא אם רוצה וכו'.

מי קוראין לא הוה בידיה אתא ושייליה לרבי יצחק נפחא א"ל [1]אחריהן קוראין ת"ח הממונין פרנסים על הצבור ואחריהן ת"ח הראויין למנותם פרנסים על הציבור ואחריהן בני ת"ח שאבותיהן ממונים פרנסים על הצבור ואחריהן ראשי כנסיות וכל אדם שלחו ליה בני גלילא לר' חלבו מהו לקרות בחומשין בבהכ"נ בציבור לא הוה בידיה אתא שייליה לר' יצחק נפחא לא הוה בידיה אתא שאיל בי מדרשא ופשטוה מהא דא"ר שמואל בר נחמני א"ר [6]יוחנן [9] ס"ת שחסר יריעה אחת אין קורין בו ולא היא התם מחסר במילתיה הכא לא מחסר במילתיה רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו [2]אין קוראין בחומשין בבית הכנסת [9] משום כבוד צבור (6) ורבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו האי ספר אפטרתא אסור למקרי ביה בשבת מאי טעמא דלא ניתן ליכתב מר בר רב אשי אמר לטלטולי נמי אסור מ"ט דהא לא חזי למיקרי ביה ולא היא שרי לטלטולי ושרי למיקרי ביה [3]דר' יוחנן ור"ש בן לקיש מעייני בספרא דאגדתא בשבתא והא לא ניתן ליכתב אלא [4]כיון דלא אפשר [1]עת לעשות לה' הפרו תורתך ה"נ כיון דלא אפשר עת לעשות לה' הפרו תורתך בעא מיניה אביי מרבה [7]מהו לכתוב מגילה לתינוק להתלמד בה תיבעי למאן דאמר תורה מגילה מגילה ניתנה תיבעי למאן דאמר תורה חתומה ניתנה תיבעי למ"ד תורה מגילה מגילה ניתנה כיון דמגילה מגילה ניתנה כותבין או דילמא כיון דאידבק אידבק תיבעי למ"ד תורה חתומה ניתנה כיון דחתומה ניתנה אין כותבין או דילמא כיון דלא אפשר כתבינן [9] א"ל [2]אין כותבין ומה טעם [8]לפי שאין כותבין איתיביה [9]אף היא עשתה טבלא של זהב שפרשת סוטה כתובה עליה [1]א"ר שמעון בן לקיש משום ר' ינאי באל"ף בי"ת איתיביה כשהוא כותב רואה וכותב מה שכתוב בטבלא אימא כמה שכתוב בטבלא איתיביה כשהוא כותב רואה בטבלא וכותב מה שכתוב בטבלא מה הוא כתוב בטבלא [2]אם שכב אם לא שכב [3] הכא במאי עסקינן [4]בסירוגין כתנאי [5]אין כותבין מגילה לתינוק להתלמד בה ואם דעתו להשלים מותר ר' יהודה אומר בבראשית עד דור המבול בתורת כהנים עד ויהי ביום השמיני א"ר יוחנן משום רבי בנאה תורה מגילה מגילה ניתנה שנא' [3]אז אמרתי הנה באתי במגילת ספר כתוב עלי ר"ש בן לקיש אומר תורה חתומה ניתנה שנאמר [4]לקוח את ספר התורה הזאת ואידך נמי הכתיב לקוח ההוא לבתר דאידבק ואידך נמי הכתיב במגילת ספר כתוב עלי ההוא דכל התורה כולה איקרי מגילה דכתיב [5]ויאמר אלי מה אתה רואה ואומר אני רואה מגילה עפה אי נמי לכדרבי לוי דאמר רבי לוי שמנה פרשיות נאמרו ביום שהוקם בו המשכן אלו הן פרשת כהנים ופרשת לוים ופרשת טמאים ופרשת שילוח טמאים ופרשת אחרי מות ופרשת

אם שכב אם **לא** שכב. אם שכב לא כתיב כלל אלא אם לא שכב כתיב אלא דנתר הכי כתיב ואת כי שטיח: **תורה** חתומה ניתנה. מימה דכתיב (שמות כד) ויקח ספר הברית ויקרא באזני העם ופרש"י כפי' חומש דהיינו מברא"שית ועד כאן ונראה לפרש דלא קאמר חתומה ניתנה אלא לענין כתבה עד לנסוף אלא שעל הסדר נכתבה דיש פרשיות שנאמרו תחילה לפני אותם הכתובים לפניהם ולא נכתבה עד שנאמר לו אותה שכתובה לפניה וכותב זאת אחריה ועל זה מייתי מדרבי לוי שאותם לא נאמרו על הסדר והיה יכול להוסיף זה מכמה מקראות דאין מוקדם ומאוחר בתורה אלא הואיל ומשכח דרבי לוי מייתי לה וכ"ת גרים א"כ לוי מילתא באפי נפשה: **פרשת טמאים.** פי' בקונטרס ויהי אנשים וקשה לפירושו דאמר בפ"ק דפסחים (דף ו.) שואלים בהלכות פסח קודם הפסח ל' יום שהרי נגיע עומד בפסח ראשון ומזהיר על פסח שני ולפ"ז איכא תדש ואפי' כיון שנאמר בראש חדש ניסן ועוד אלא יתכן לרבי יוסי הגלילי דאמר [6]נושאי ארונו של יוסף היו ולרבי יצחק דאמר למת מצוה נטמאו ואל שביעי שלהם בערב פסח ונראה דפרשת טמאים היינו פרשת וינזרו (ויקרא כב) דכתיב ביה טומאת זרע ונגילה וכל הנריך לטומאת מקדש וקדשיו [6]):

ופרשת אחרי מות. בגראשית רבה [6] איכא פלוגתא גבי אחר הדברים הללה היה דבר ה' אל אברם (בראשית טו) דאיכא למ"ד אחר סמוך ואחרי מופלג ואיכא למ"ד איכא ונקשה מאחרי מות דנו ביום היה ושמא נאמר אחר כל הפרשיות לכך תשיב מופלג: אחמוהי

[1] עת לעשות לייי הפרו תורתך: תהלים קיט קכו
2. והשביע אתה הבהן ואמר אל האשה אם לא שכב איש אתך ואם לא שטית טמאה תחת אישך הנקי ממי המרים האלה: ואת כי שטית תחת אישך וכי נטמאת ויתן איש בך את שכבתו מבלעדי אישך:
במדבר ה יט-כ
3. אז אמרתי הנה באתי במגלת ספר כתוב עלי:
תהלים מ ח
4. לקח את ספר התורה הזה ושמתם אותו מצד הארון ברית יי אלהיכם והיה שם בך לעד: דברים לא כו
5. ויאמר אלי מה אתה ראה ואמר אני ראה מגלה עפה ארכה עשרים באמה ורחבה עשר באמה:
זכריה ה ב

גליון הש"ס

גמ' ס"ת שחסר יריעה אחת. ע' מגילה דף ט ע"ל תד"ה בשלמא תורה: שם משום בבוד צבור. ע' מגילה ד' כד יומא דף פ ע"ל סוטה דף לא ע"ב: שם א"ל אין כותבין ומה טעם לפי שאין כותבין. כעין זה שבת דף כ"ל ע"ל וש"נ:

הגהות הב"ח

(א) גמ' רבה כע"ל ותות ו' נמחק:

מוסף רש"י

מעייני בספרא דאגדתא. שלא ישתכחו (תוספות יד:). עת לעשות לה' הפרו תורתך. כשעוסק הדבר לשם קדושת השם לאור לתפר תורתך (שם). באל"ף בי"ת. אותיות של לאחי המיצות (יומא לד:). כשהוא כותב. כהן הכותב את המגילה להשקותה (שם). אימא כמה שכתוב בטבלא. לפי שימני אותיות (שם). בסירוגין. אם לא שכב, אחריו לאחי מיצות אותיות עד סוף המקרא, ואת כי שטית ואחריו לאחי מיצות עד סוף המקרא, יתן ה' אותך ואחריו לאחי מיצות עד סוף המקרא ובאו המים ואחריו לאחי מיצות (שם לח:).

תורה אור השלם

1. עת לעשות לייי הפרו תורתך: תהלים קיט קכו
2. והשביע אתה הכהן ואמר אל האשה אם לא שכב איש אתך ואם לא שטית טמאה תחת אישך הנקי ממי המרים האלה: ואת כי שטית תחת אישך וכי נטמאת ויתן איש בך את שכבתו מבלעדי אישך:
במדבר ה יט-כ
3. אז אמרתי הנה באתי במגלת ספר כתוב עלי:
תהלים מ ח
4. לקח את ספר התורה הזה ושמתם אותו מצד הארון ברית יי אלהיכם והיה שם בך לעד: דברים לא כו
5. ויאמר אלי מה אתה ראה ואמר אני ראה מגלה עפה ארכה עשרים באמה ורחבה עשר באמה:
זכריה ה ב

מסורת הש"ס

(א) [ע"ל ר' יונתן], ב) [תמורה יד:], ג) יומא סט:. תמורה יד:, ד) יומא לז:, ה) [פי' בגמ' מיניה טעם ולא נתן לו אלא אמר לו כי אין כותבין כלומר קבלה הוא לבני אדם לכתוב הכי. עכוך ערך לפי], ו) יומא לז., ז) [שם: כל הקוראין], ח) אם שטית אם לא שטית נ"ל מ"ד, ט) [מס' סופרים פ"ה ה"ט], י) נ"ל כלומר, כ) נ"ל בגגלה, ל) [ע"ב], מ) [ויקרא כח], נ) [במדבר ח], ס) [במדבר יח], ע) [קדושין מ:], פ) [במדבר ט], צ) [במדבר ה], ק) [שם], ר) [בתוספתא תענית כא: מגמות לה.], ש) [ויקרא נח], ת) [שוכה כה. ושם], א') [וע"ע תוס' פסחים ו: ד"ה שנאמר], ב') [פרשה מ"ד].

מנחת יהודה

[1] אחריהן קוראין. ע' מגילה דף ט ע"ל תד"ה בשלמא תורה: שם משום בבוד צבור. ע' מגילה ד' כד יומא דף פ ע"ל סוטה דף לא ע"ב: שם א"ל אין כותבין ומה טעם לפי שאין כותבין. כעין זה שבת דף כ"ל ע"ל וש"נ:

מנחת יהודה

[2] אין כותבין. ע' מגילה דף ט ע"ל תד"ה בשלמא תורה: שם משום בבוד צבור. ע' מגילה ד' כד יומא דף פ ע"ל סוטה דף לא ע"ב: שם א"ל אין כותבין ומה טעם לפי שאין כותבין. כעין זה שבת דף כ"ל ע"ל וש"נ:

מנחת יהודה

[3] אם שכב אם לא שכב. אם שכב לא כתיב כלל אלא אם לא שכב כתיב אלא דנתר הכי כתיב ואת כי שטית: תורה חתומה ניתנה. מימה דכתיב (שמות כד) ויקח ספר הברית ויקרא באזני העם ופרש"י כפי' חומש דהיינו מברא"שית ועד כאן ונראה לפרש דלא קאמר חתומה ניתנה אלא לענין כתבה עד לנסוף אלא שעל הסדר נכתבה דיש פרשיות שנאמרו תחילה לפני אותם הכתובים לפניהם ולא נכתבה עד שנאמר לו אותה שכתובה לפניה וכותב זאת אחריה ועל זה מייתי מדרבי לוי שאותם לא נאמרו על הסדר והיה יכול להוסיף זה מכמה מקראות דאין מוקדם ומאוחר בתורה אלא הואיל ומשכח דרבי לוי מייתי לה וכ"ת גרים א"כ לוי מילתא באפי נפשה: **פרשת טמאים.** פי' בקונטרס ויהי אנשים וקשה לפירושו דאמר בפ"ק דפסחים (דף ו.) שואלים בהלכות פסח קודם הפסח ל' יום שהרי נגיע עומד בפסח ראשון ומזהיר על פסח שני ולפ"ז איכא תדש ואפי' כיון שנאמר בראש חדש ניסן ועוד אלא יתכן לרבי יוסי הגלילי דאמר [6]נושאי ארונו של יוסף היו ולרבי יצחק דאמר למת מצוה נטמאו ואל שביעי שלהם בערב פסח ונראה דפרשת טמאים היינו פרשת וינזרו (ויקרא כב) דכתיב ביה טומאת זרע ונגילה וכל הנריך לטומאת מקדש וקדשיו [6]):

מנחת יהודה

[4] כיון דלא אפשר עת לעשות לה' הפרו תורתך ה"נ כיון דלא אפשר עת לעשות לה' הפרו תורתך. ע' מגילה דף ט ע"ל תד"ה בשלמא תורה: שם משום בבוד צבור. ע' מגילה ד' כד יומא דף פ ע"ל סוטה דף לא ע"ב: שם א"ל אין כותבין ומה טעם לפי שאין כותבין. כעין זה שבת דף כ"ל ע"ל וש"נ:

מנחת יהודה

[5] אין כותבין מגילה לתינוק. ע' מגילה דף ט ע"ל תד"ה בשלמא תורה: שם משום בבוד צבור. ע' מגילה ד' כד יומא דף פ ע"ל סוטה דף לא ע"ב: שם א"ל אין כותבין ומה טעם לפי שאין כותבין. כעין זה שבת דף כ"ל ע"ל וש"נ:

מנחת יהודה

[6] מי קוראין. כלומר תיקנו שום סדר לישראל בשבתות משום דרכי שלום: **קראוויין לימנות כו'.** דאמרינן במסכת שבת [בגלון קטריס] (דף קיד.) איהו תלמיד חכם שראוי למנותו פרנס על הצבור כל שאולין אותו דבר הלכה בכל מקום ואומרה: **כאומשין.** שיש שכתבין להן חמשה חומשין כל חומש אחד שלם לעצמו וכל ספריהם היו כ"כמגילה כס"ת שלנו: **מחסר במילתיה.** שקורין לו ס"ת וחסר הוא: **דלא ניתן ליכתב.** פחות מספר אחד שלם לעצמו: **והא לא ניתן ליכתב.** שוש דבר גמרא והלכה ואגדה כדאמרינן לקמן [1] אלה אתה כותב כו': **כיון דלא אפשר.** מליכתב שנתמעט הלב והתורה משתכחת: **עת לעשות לה'.** אם בא עת לעשות תקנה לשם שמים הפרו דברי תורה לשעה הצריכה: **ה"נ כיון דלא אפשר.** שאין לכל לבור ולבור יכולת לכתוב נביאים שלם: **מגילה.** פרשה לבדה של תורה לו שמים: **למ"ד.** לקמן בשמעתין: **מגילה מגילה ניתנה.** כשנאמרה פרשה למשה היה כותבה ולבסוף מ' שנה כשנגמרו כל הפרשיות חיברן בגדין ותפרן: **חתומה ניתנה.** לא נכתבה עד סוף מ' לאחר שנאמרו כל הפרשיות כולן והנאמרות לו בשנה ראשונה ושניה היו סדורות לו על פה עד שכתבן: **לפי שאין כותבין.** ואפי' למ"ד מגילה מגילה ניתנה כיון דלאיבכא אידבק: **אף היא.** הילני המלכה במסכת יומא (ד' לז.): **פרשת סוטה.** לכתוב משם פרשיות לסוטות הבאות: **באל"ף בי"ת.** כלומר לאחי המיצות: **כשהוא כותב.** הכן הכותב פרשת סוטה: **כמה שכתוב.** לפי הסימנים היה מבין וכותב: **אם שכב.** כלומר ואת כי שטית וגו': **בסירוגין.** תחילת המקרא היה כתוב תיבה שלימה ולבסוף לאחי מיצות: **עד ויהי ביום השמיני.** שהוא גמר לווי הקרבנות: **אז אמרתי.** כך אמר דוד אז אמרתי כשערערו עלי שאול ודואג לפוסלני מלבא בקהל והועד בבית המדרש עמוני ולא עמונית כדאמרינן ביבמות (דף עז.): **הנה באתי.** עכשיו באתי לכלל: **כתוב עלי.** מאז ניתנה התורה הוזכרתי בה ואת שתי בנותיך הגמלאות (בראשית יט) בזכות דוד שעתיד לצאת מרות המואביה ועמה העמונית אמו של רחבעם כתיב הכא הגמלאות וכתיב התם (תהלים פט) מצאתי דוד עבדי. אלמא מגילה איקרי משום דמתחילה נכתבה מגילת בראשית והדר מגילת נח והדר מגילת אברהם והיינו דקאמר במגילת אברהם כתוב עלי: **חתומה.** גמורה ומקויימת ושלימה: **א"נ לכדרבי לוי.** איקרא מגילה אותן מ' פרשיות שהוצרכו ליום נאמרו ונכתבו ונמסרו בו ביום ונכתבה כל אחת במגילה לבדה לפי שמודלות ורחוקות זו מזו הלכך קרי לשאר נמי מגילה דכשאזר והשלימה הולכך לכתוב מבראשית עד פרשת בהעלותך לבד ודילג פרשת בהעלותך כבר וכתב מפרשת בהעלותך עד פרשת שילוח טמאים וכן כולה: **פרשת בהעלותך.** אמור אל הכהנים [2] שהלכות בהעלותך כתובות בה לא יטמא לא יקח מוס בו לא יגע ומפני שבו ביום הוזקק לעבודה הוצרכה קדושתן להודיעם: **פרשת לוים.** קח (נא) את הלוים דבהעלותך [3] שבה הלכות לוים. וי"א ואל הלוים תדברו [4] ואינו כן כי מה עניינם אצל הקמת המשכן מעשר ראשון לא נהג עד סוף חמשים ואחרבע שנה [5] ועוד פרשת מעשר מיקרא: **פרשת לוים.** הוצרכה לבו ביום שנזקקו לשיר: **פרשת טמאים.** ויהי אנשים וגו' [6] משום הלכות הפסח והמשכן הוקם באחד בניסן והוזהרה להם פרשת שילוח טמאים וישלחו מן המחנה [7] שבו ביום הוקבעו שלש מחנות מחנה שכינה ומחנה לויה ומחנה ישראל והוזקקו להשתלח ומתוך כך הוזקקו טמאים לישאל הואיל וצריכין שילוח ולא יוכלו ליכנס למשכן היאך יעשו פסחיהם ולרבי לוי יכולים היו ליטהר עד ט"ו ולא נזקקו לפסח שני אלא א"כ לא יטהרו: **ופרשת שילוח טמאים.** וישלחו מן המחנה [8] שבאותו היום הוקבעו המחנות וכשנגללים הפרוכת בכל סילוק מסעות הותרו זכין ומנוערים ליכנס לשם [9]: **ופרשת אחרי מות.** אע"פ שהיא של יום הכפורים בו ביום נאמרה כדכתיב אחרי מות [8] ומפני שמתו בני אהרן בשביל כיאה שלא לעורך נאמרה אותה אזהרה לאהרן אל יבא בכל עת: ופרשת

עין משפט נר מצוה

קטז א מיי' פי"ב מהל' תפלה הל' יח סמג עשין יט טוש"ע או"ח סי' קלו:
קי ב מיי' שם הל' כג סמג שם טוש"ע או"ח סי' קמג סעי' ב וטוש"ע יו"ד סי' רפג סעי' ו [וברב אלפס עוד בפ' הקורא את המגילה ד' ערכ:]:
קיא ג מיי' פ"ז מהל' ס"ת הל' יד סמג עשין כד טוש"ע יו"ד סי' רפג סעי' ב:
קיב ד מיי' שם טוש"ע שם סעי' ג:

תוספות רי"ד

מי קורא לא הוה בידיה אתא ושייליה לר' יצחק נפחא א"ל אחריהן קורין ת"ח הממונים פרנסים על הצבור ואחריהן ת"ח שאבותיהן ממונים פרנסים על הצבור כדאמרי' בפ' כל כתבי הקדש איזהו ת"ח שראוי למנותו פרנס על הצבור כל ששואלין אותו הלכה ואומרה (ואחריהן ת"ח שאבותיהן ממונים פרנסין על הצבור) ואחריהן ראשי כנסיות וכל אדם: שלחו ליה בני גלילא לר' חלבו מהו לקרות בחומשין בב"ה פי' כל ספר וספר כתוב לעצמו כצין ס"ת ואסיקנא רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו אין קורין בחומשין בב"ה מפני כבוד הצבור: רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו האי ספר אפטרתא אסור למקרא ביה בשבת' מ"ט לא ניתן ליכתב שאין כותבים אלא כל הנביאים ביחד ולא מגילה מגילה כמו שכתובים בספר ההפטרות. מר בר רב אשי אמר אפילו לטלטולה נמי אסור דהא לא חזי למיקרי ביה ולא היא שרי למיקרי ביה ושרי לטלטולי דר' יוחנן ור"ל מעייני בספרא דאגדתא בשבתא והא לא ניתן ליכתב דדברים שבע"פ אי אתה רשאי לכותבן בספר אלא כיון דלא אפשר עת לעשות לה' הפרו תורתך שהתורה משתכחת ואם לא יכתבו תורה שבע"פ תשתכח לגמרי הילכך מותר להפר ד"ת מפני תיקון שמים הכא נמי כיון דלא אפשר עת לעשות לה' הפרו תורתך שאין כל צבור וצבור יכולין ליכתוב כל הנביאים הילכך מותר ללקט כל ההפטרות ולכתבן בספר א': בעא מיניה אביי מרבה מהו לכתוב מגילה לתינוק להתלמד בה א"ל אין כותבין ומיתוקמא כתנאי וי"ל דגם זה עת לעשות לה' וכותבין: דרש רב יהודה בר נחמני מתורגמניה דר"ל כתוב א' אומר כי על פי הדברים האלה וכתוב א' אומר כתב לך הדברים האלה הא כיצד אמר הקב"ה למשה דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרן על פה ועל פה אי אתה רשאי לאומרן בכתב דבי ר' ישמעאל תנא כתוב לך את הדברים האלה אלה אתה כותב ואי אתה כותב הלכות פי' אבל משום עת לעשות לה' התירו חכמים לכתוב ובזה סמך ר' שכתב המשנה ואחריו